

Mokesčiai miško savininkui už parduotą medieną ir nenukirstą mišką

Dr. Eugenijus Vaitiekus, KMAIK

Mokesčiai – valstybės nustatytos rinkliavos, mokamos gyventojų ar įmonių, pagal detaliai nustatytas bei įstatymais apibrėžtas taisykles.

Jų vengimas yra nusikaltimas, galintis sukelti tiek administracines, tiek ir kitas nuobaudas.

Galima išskirti šiuos pagrindinius mokesčius:

- gyventojų pajamų mokestis;
- pelno mokestis;
- pridėtinės vertės mokestis;
- nekilnojamojo turto mokestis;
- žemės mokestis;
- paveldimo turto mokestis;
- loterijų ir azartinių lošimų mokestis;
- akcizai.

Mokesčiai miško savininkui už parduotą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką:

- gyventojų pajamų mokestis (Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymas, 2002),
- privalomieji 5 procentų atskaitymai į valstybės biudžetą iš pajamų už parduotą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką (2014 m. gruodžio 3 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1380 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugpjūčio 10 d. nutarimo Nr. 1229 „Dėl Privalomųjų atskaitymų į Lietuvos Respublikos valstybės biudžetą iš pajamų už parduotą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką apskaičiavimo ir mokėjimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“).

Privalomieji atskaitymai iš pajamų už parduotą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką vykdomi pagal Lietuvos Respublikos Miškų įstatymo 7 straipsnio 2 ir 3 dalis.

- Informaciją apie privalomuosius atskaitymus teikia Aplinkos ministerijos Miškų departamento Privačių miškų skyriaus specialistai, tel. (8 5) 272 2518 arba (8 5) 272 8054.
- Turėdami klausimų dėl deklaracijos pildymo ar mokesčio sumokėjimo, galite skambinti **VMI** telefono numeriais **1882** arba (8 5) 255 3190.

7 straipsnis. Ekonominis valstybinio miškų ūkio reguliavimas.

- 2. **Bendrosioms miškų ūkio reikmėms tenkinti** Vyriausybės nustatyta tvarka **miško valdytojams nustatomi privalomieji 5 procentų atskaitymai** į valstybės biudžetą iš pajamų už parduotą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką. Šie atskaitymai įtraukiami į valstybės biudžeto pajamas ir naudojami bendrosioms miškų ūkio reikmėms finansuoti (miškų inventorizavimui, apskaitai, valstybinių miškų miškotvarkos projektams rengti, bendrai, nepriklausomai nuo nuosavybės formos, valstybinei miškų priešgaisrinei sistemai organizuoti ir išlaikyti, stichinių nelaimių padariniams ir masinių ligų bei kenkėjų židiniams likviduoti, miško mokslo ir projektavimo darbams, privačių miškų savininkams konsultuoti bei mokyti, privačių miškų savininkų organizacinėms struktūroms kurtis, miško kelių ir susijusių miško žemės sausinimo sistemų įrenginių priežiūrai ir taisymui (remontui), informacijai apie miškus viešinti, Aplinkos ministerijai pavaldžių institucijų vykdomoms programoms miškų ūkio srityje bei kitoms bendrosioms miškų ūkio reikmėms finansuoti). Lėšas administruoja ir jų naudojimo tvarką nustato Aplinkos ministerija.
- 3. **Bendrosioms valstybės biudžeto reikmėms tenkinti** Vyriausybės nustatyta tvarka **valstybinių miškų valdytojams nustatomi privalomieji 10 procentų atskaitymai** į valstybės biudžetą iš pajamų už parduotą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką.

Mokesčio mokėtojai:

- **Miško valdytojai** – miško savininkai (sąvoką žiūrėti žemiau); miškų urėdijos, valstybinių rezervatų direkcijos, nacionalinių parkų direkcijos, savivaldybės, valstybės įmonės bei organizacijos, valdančios patikėjimo teise įstatymų nustatyta tvarka joms Vyriausybės nutarimais perduotą valstybinėms funkcijoms įgyvendinti valstybinę miško žemę; kiti fiziniai ar juridiniai asmenys; užsienio valstybėse įsteigtos organizacijos, neturinčios juridinio asmens statuso, tačiau turinčios civilinį teisnumą pagal tų valstybių įstatymus, teisėtai įgijusios privačios miško žemės valdymo teisę. (Miškų įstatymo 2 str. 11 d.)

Miško savininkai – valstybė, fiziniai ir juridiniai asmenys bei užsienio valstybėse įsteigtos organizacijos, neturinčios juridinio asmens statuso, tačiau turinčios civilinį teisnumą pagal tų valstybių įstatymus, įstatymų nustatyta tvarka įgiję nuosavybės teisę į miškus. (Miškų įstatymo 2 str. 10 d.)

Mokesčio objektas:

- Miško valdytojo **pajamos, gautos už parduotą žaliavinę medieną, paruoštą **jo valdomame miške**, ir už parduotą jo valdomą nenukirstą mišką.**
- **Žaliavinė mediena** – miško žemėje nukirstų medžių stiebų mediena (pjautinieji rąstai, popiermedžiai, tarraščiai, malkinė mediena (neskaldytos malkos), plokščių mediena ir kiti apvaliosios medienos sortimentai), skirta medienos gaminiams ruošti.
- Gaminiai, pagaminti iš žaliavinės medienos (medžių stiebų), pavyzdžiui, tokie kaip lentos, skiedros biokurui, skaldytos malkos ir kiti, nėra privalomųjų atskaitymų iš pajamų pagal Miškų įstatymą objektas.
- **Nenukirstas miškas** – augantys medžiai, sausuoliai, vėjavartos, vėjalaužos ir kita nenukirsta sumedėjusi miško augalija. (Miškų įstatymo 2 str. 8 d.)
- **Pažymėtina**, kad miško valdytojo pajamos, gautos už parduotą žemės sklypą, kuriame yra miškas, nėra privalomųjų atskaitymų objektas.

Mokestinis laikotarpis:

- Miško valdytojų **juridinių asmenų** – kalendorinis mėnuo.
- Miško valdytojų **fizinių asmenų** – kalendorinis pusmetis.
- **Je**i miško valdytojas per mokestinį laikotarpį negauna jokių pajamų už parduotą žaliavinę medieną jo valdomame miške ir (ar) parduotą jo valdomą nenukirstą mišką, FR0463 formos teikti nereikia.

Deklaravimas ir sumokėjimas:

- Miško valdytojai, kurie yra **juridiniai asmenys**, privalomuosius atskaitymus privalo apskaičiuoti, sumokėti ir deklaruoti atitinkamo mokestinio laikotarpio kalendoriniam mėnesiui pasibaigus, **iki kito mėnesio 15 dienos**.
- Miško valdytojai, kurie yra **fiziniai asmenys**, privalomuosius atskaitymus privalo apskaičiuoti, sumokėti ir mokesčių administratoriui pateikti tinkamai užpildytą deklaraciją FR0463 (02 versija), **kalendoriniam pusmečiui pasibaigus**, iki kito mėnesio einančio po kalendorinio pusmečio, 15 dienos, t. y. atitinkamai **iki liepos 15 d. ir sausio 15 d.**

- Atkreipiame dėmesį, kad privalomuosius atskaitymus juridiniai ir fiziniai asmenys privalo mokėti tais atvejais, **kai pajamos gaunamos už parduotą žaliavinę medieną, paruoštą jų valdomame miške**, ir kai pajamos gaunamos už parduotą jų valdomą nenukirstą mišką.
- Kai žaliavinė mediena ir/arba nenukirstas miškas perkami iš kitų asmenų ir parduodami, privalomieji atskaitymai į Lietuvos Respublikos valstybės biudžetą **nedeklaruojami ir nemokami**.

Gyventojų pajamų apmokestinimas

- Remiantis Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo (toliau – GPMĮ) nuostatomis, nenukirsto miško ir (ar) žaliavinės medienos pardavimo **pajamų apmokestinimo tvarka priklauso** nuo to, ar gyventojas yra įregistravęs individualią miškų ūkio veiklą, ar parduoda medieną kaip ne individualios veiklos turtą.

- Miško valdytojai, kurie yra **fiziniai asmenys, nevykdantys individualios veiklos** ir nesantys pridėtinės vertės mokesčio (toliau – PVM) mokėtojais, bei fiziniai asmenys, kurie savo individualiai veiklai nepriskyrė naudojamo ilgalaikio turto, gautas pajamas už parduotą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką turi pripažinti pinigų principu, t. y. tada, kai fizinis asmuo pajamas faktiškai gauna.
- Jeigu **fiziniai asmenys vykdo individualią veiklą** ir yra įregistruoti PVM mokėtojais arba savo individualiai veiklai priskiria ir joje naudoja ilgalaikį turtą, tai gautas pajamas turi pripažinti pagal kaupimo apskaitos principą.
- Siekiant palengvinti administracinę naštą individualią veiklą vykdančioms gyventojams, nustatyta alternatyvi leidžiamų atskaitymų pripažinimo tvarka, t.y. gyventojas gali leidžiamais atskaitymais laikyti 30 proc. gautų (uždirbtų) individualios veiklos pajamų sumos, ir jos nereikalaujama pagrįsti dokumentais.

Individualią veiklą galima vykdyti dviem būdais:

1. Pagal verslo liudijimą;

2. Pagal pažymą.

- Esminis skirtumas tarp šių dviejų būdų yra tas, kad **įsigijus verslo liudijimą** iš anksto reikia sumokėti fiksuoto dydžio pajamų mokestį, o vykdant veiklą **pagal pažymą** - pajamų mokestį reikia sumokėti pasibaigus mokestiniam laikotarpiui nuo faktiškai gautų pajamų ir išlaidų skirtumo.
- Tiesa, su verslo liudijimu galima vykdyti ne visas veiklas, yra baigtinis veiklų sąrašas, kurių vykdymui yra leidžiamas verslo liudijimas (**VMI tel. 1882**).

Mokétini mokesčiai

Individualià veiklą vykðdantys asmenys moka šiuos pagrindinius mokesčius:

Mokestis	Pagal verslo liudijimą	Pagal pažymà
Gyventojų pajamų mokestis (GPM)	Fiksuotas dydis (nustato savivaldybė), mokama išsiimant verslo liudijimą.	Nuo 5 % iki 15% apmokestinamųjų pajamų (tarifas nustatomas pagal specialią formulę), mokama kartà per metus.
Valstybinio socialinio draudimo įmokos (VSD)	25,3% arba 27,3% (jei kaupiama pensijai papildomai) nuo MMA kas mėnesį (šiuo metu 101,20 € / mėn. arba 109,20 € / mėn.).	28,9% arba 30,9% (jei kaupiama pensijai papildomai) nuo pusės apmokestinamųjų pajamų, mokama kartà per metus.
Privalomojo sveikatos draudimo įmokos (PSD)	9% nuo MMA kas mėnesį (šiuo metu 400 € x 9% = 36,00 € / mėn.).	9% nuo MMA (šiuo metu 400 € x 9% = 36,00 € / mėn.), mokama kas mėnesį. Pasibaigus metams, jei asmens faktiškai gautos pajamos viršija 12 MMA, tuomet reikia mokėti papildomai 9% nuo pusės gautų apmokestinamųjų pajamų.

Pajamų iš medienos pardavimo apmokestinimas GPM, kai nesiverčiama individualia veikla

- Turi būti laikomasi LR gyventojų pajamų mokesčio įstatymo (toliau – GPMĮ) 19 str. 1 d. nuostatų. Taigi, standartiniu **15 proc. GPM tarifu** yra apmokestinamas skirtumas tarp medienos pardavimo pajamų ir medienos įsigijimo kainos. Parduodant žaliavinę medieną, jos įsigijimo kaina yra laikoma būtent **medienos įsigijimo kaina**. Jei medienos kaina įsigijimo dokumentuose nebuvo išskirta atskirai, **ji turi būti nustatoma** vadovaujantis Vyriausybės 1999 m. vasario 24 d. nutarimu Nr. 205 „Dėl žemės įvertinimo tvarkos“.
- Iš žaliavinės medienos ir (ar) nenukirsto miško pardavimo pajamų taip pat **gali būti atimami teisės aktuose numatyti privalomi mokėjimai**. Tokiems privalomiems mokėjimams priskiriami ir anksčiau minėti privalomi **5 proc. dydžio atskaitymai** pagal LR miškų įstatymą. Tačiau tokiu atveju miško valdytojas **turi turėti dokumentus**, pagrindžiančius, kad LR miškų įstatyme numatyti 5 proc. dydžio atskaitymai buvo faktiškai sumokėti.
- Pajamoms iš žaliavinės medienos ir (ar) nenukirsto miško yra taikoma GPMĮ 17 str. 1 d. 27 punkte **numatyta lengvata**, pagal kurią **ne individualios veiklos** turto pardavimo ar kitokio perleidimo nuosavybėn **pajamos yra neapmokestinamos, jei jos neviršija 2 500 Eur**. 2 500 Eur neapmokestinamasis dydis yra taikomas būtent skirtumui tarp turto pardavimo pajamų ir įsigijimo kainos, o ne apskritai gautoms pardavimo pajamoms.

Žemės įvertinimo metodikos 8 priedas

(LR Vyriausybės 2014 m. lapkričio 19 d. nutarimo Nr. 1286 redakcija)

MEDYNŲ TŪRIO ĮKAINIŲ LENTELĖ

Vidutinis medynų skersmuo (cm)	Medžių rūšys (Eur už kub. metrą)					
	pušys, maumedžiai	eglės	ąžuolai, uosiai	beržai, juodalksniai	drebulės	baltalksniai
4	0,55	0,46	0,67	0,26	0,17	0,14
8	1,1	0,98	1,3	0,52	0,35	0,26
12	1,65	1,48	1,97	0,75	0,52	0,35
16	2,11	1,91	2,61	1,04	0,61	0,38
20	2,43	2,17	2,98	1,3	0,67	0,43
24	2,75	2,37	3,42	1,48	0,7	0,46
28	2,98	2,52	3,79	1,65	0,75	–
32	3,19	2,66	4	1,74	0,78	–
36	3,33	2,78	4,14	–	0,81	–
40	3,42	2,81	4,2	–	–	–
44	–	–	4,23	–	–	–
48	–	–	4,26	–	–	–

Pastabos:

1. Iki 4 cm skersmens medynai nevertinami.
2. Kitų, nenurodytų šiame priede, rūšių medžiams taikomas beržų ir juodalksnių įkainis.

Pajamų iš medienos pardavimo apmokestinimas GPM, vykdant individualią veiklą

- Gyventojai, kurie yra įregistravę individualią miškų ūkio veiklą, savo leidžiamoms atskaitymams gali priskirti ne tik medienos įsigijimo kainą, privalomus atskaitymus, bet ir atimti įprastines tokiai individualiai veiklai tenkančias išlaidas: VSD bei PSD įmokos Sodrai, kurias jis privalėjo sumokėti kaip asmuo, vykdantis individualią veiklą, taip pat pripažįstamos biržės atrėžimo, miško kirtimo bei ištraukimo (ruošos) ir miško atkūrimui patirtos išlaidos.
- Tačiau norint tokias išlaidas priskirti gyventojų individualios veiklos leidžiamoms atskaitymams, jos turi būti pagrįstos juridinę galią turinčiais dokumentais.
- GPM įstatymo 18 str. 12 dalyje nustatyta ir alternatyvi leidžiamų atskaitymų pripažinimo tvarka – apskaičiuojant apmokestinamąsias individualios veiklos pajamas, gyventojų pasirinkimu vietoj faktiškai patirtų ir dokumentais pagrįstų išlaidų leidžiamais atskaitymais gali būti pripažįstama suma, lygi 30 proc. gautų individualios veiklos pajamų. Tokiu atveju neprivaloma turėti atskaitomą sumą pagrindžiančių dokumentų. Individualią miškų ūkio veiklą vykdantys gyventojai gali rinktis šį alternatyvų būdą, jei jis jiems priimtinesnis.
- Norint, kad iš gautų pajamų būtų atimamos su individualios veiklos turtu susijusios išlaidos, toks turtas turėtų būti priskirtas gyventojų individualiai veiklai, pateikiant mokesčių administratoriui Individualioje veikloje naudojamą ilgalaikio materialiojo turto deklaracijos FR0457 formą.

- Kaip matyti iš pateiktų pavyzdžių, **kai medienos pardavimo pajamų per mokestinį laikotarpį gaunama nedaug** (t. y. pajamų suma nedaug viršija **2 500** Eur nepamokestinamąjį dydį), **veiklos neįregistravęs gyventojas** dėl lengvatos, numatančios, kad apmokestinamos tik 2 500 Eur viršijančios turto pardavimo pajamos, **mokesčių sumokėtų mažiau**, negu besiverčiantis individualia miškų ūkio veikla. Tais atvejais, **kai parduodamas bendrosios jungtinės sutuoktinių nuosavybės teise** turimas šiame punkte nurodytas turtas, lengvata taikoma abiejų sutuoktinių gautų turto pardavimo ar kitokio perleidimo nuosavybėn pajamų dalims atskirai.
- **Tačiau gaunant daugiau pardavimo pajamų**, neapmokestinamojo dydžio įtaka mokesčio sumažinimui nebebūtų tokia ženkli. Be to, **intensyviau vykdant veiklą, didėtų ir patiriamos išlaidos**, kurias gyventojui taptų naudinga atimti iš apmokestinamųjų pajamų. **Tokiu atveju vertėtų pagalvoti apie miškų ūkio veiklos įregistravimą.**

Pajamų mokesčio mokėjimo tvarka

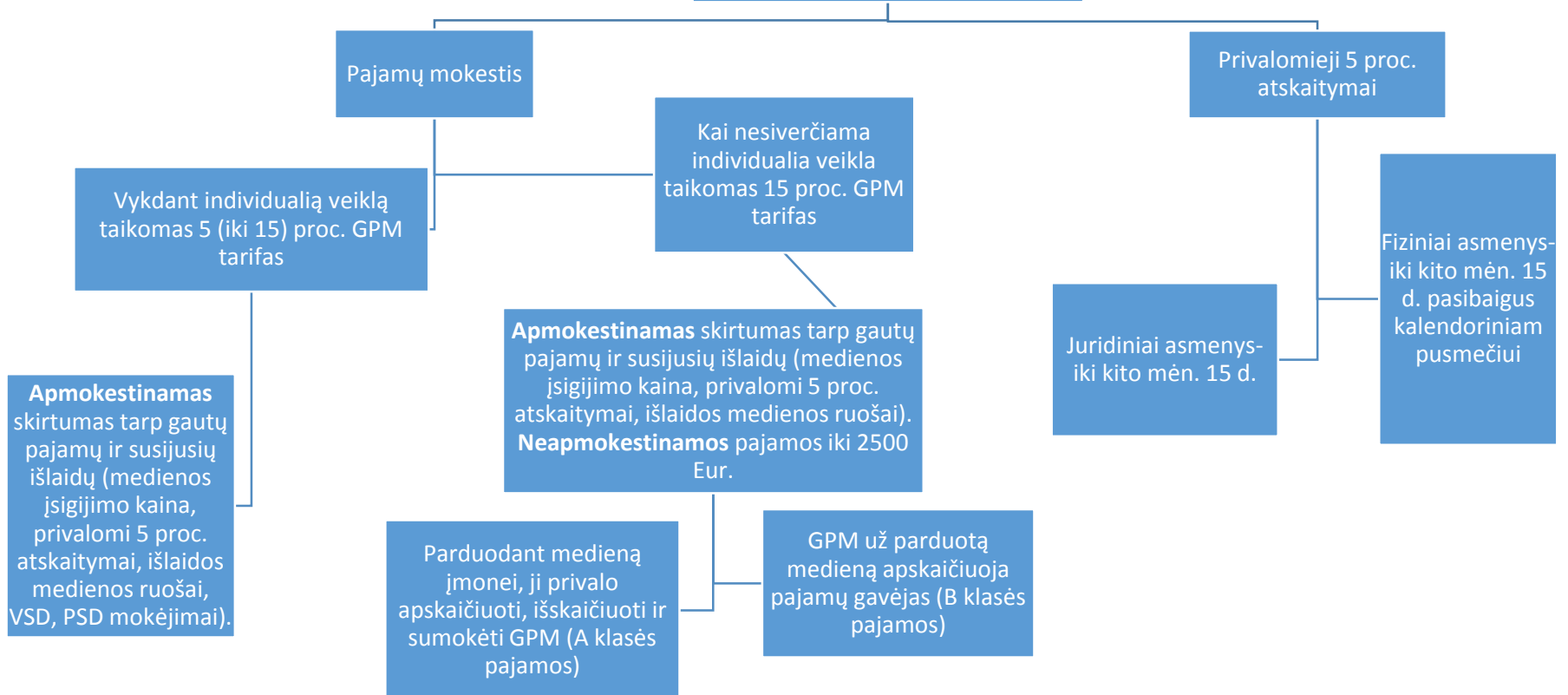
- Gyventojų gautos **pajamos pagal mokesčio mokėjimo tvarką skirstomos į dvi klases:**
- **A klasės pajamas**, kai pajamų mokestį privalo apskaičiuoti, išskaičiuoti ir į biudžetą sumokėti išmoką išmokantis juridinis asmuo; **B klasės pajamas**, kai pajamų mokestį deklaruoja, apskaičiuoja ir sumoka pats pajamų gavęs gyventojas.
- **Gyventojas iš juridinio asmens (Lietuvos įmonės) gautos pajamos** už nenukirstą mišką bei apvaliąją medieną priskiriamos **A klasės** pajamoms (GPMĮ 22 straipsnis).
- **Analogiškos pajamos, gautos iš fizinio asmens** (nuolatinio Lietuvos gyventojas), yra priskiriamos **B klasės** pajamoms.
- Vadinasi, tuo atveju, kai gyventojas parduoda apvaliąją medieną ar nenukirstą mišką įmonei (**A klasė**), **prievolė apskaičiuoti, išskaičiuoti ir sumokėti pajamų mokestį** nuo medienos pardavimo pajamų **tenka įmonei (pirkėjui)**.

- Žaliavinę medieną ir (ar) nenukirstą mišką **perkanti įmonė apskaičiuoja ir išskaičiuoja mokestį nuo visos gyventojui išmokamos sumos**, neatėmus medienos įsigijimo kainos bei kity leistinų sumų.
- Tačiau tai, be abejo, nereiškia, kad įmonėms medieną parduodantys gyventojai, privalo mokėti didesnius mokesčius.
- Pasibaigus mokestiniam laikotarpiui, **įmonės išskaičiuotą pajamų mokestį gyventojas gali perskaičiuoti** pateikdamas metinę pajamų mokesčio deklaraciją. Mokestis apskaičiuojamas, deklaruojamas ir sumokamas, **pasibaigus mokestiniam laikotarpiui, iki kity metų gegužės 1 dienos**.
- Deklaracijoje nurodžius gautas pajamas, atskaitomas sumas bei jau išskaičiuotą mokesčio sumą, susidariusi **mokestinė permoka per nustatytą terminą bus gražinta gyventojui**.
- Tuo atveju, kai mediena parduodama gyventojams (B klasės pajamos), **GPM mokėti iš anksto nereikia**.

Reziumuojant tai, kas buvo išdėstyta:

- Nenukirsto miško ir (ar) žaliavinės medienos pardavimo **pajamų apmokestinimo GPM tvarka priklauso nuo** to, ar gyventojas vykdo individualią miškų ūkio veiklą, ar ne. Nuo to priklausys ir tai, kuriame metinės pajamų deklaracijos priede – GPM308V ar GPM308T – šios pajamos turės būti deklaruotos.
- Jei gyventojas apvaliąją medieną ar nenukirstą mišką parduoda juridiniam asmeniui (įmonei), prievolė apskaičiuoti, išskaičiuoti ir sumokėti pajamų mokestį nuo medienos pardavimo pajamų tenka įmonei (pirkėjui).
- Kai mediena parduodama fiziniam asmeniui, ši prievolė tenka pačiam pardavėjui, t. y. gyventojui, gavusiam medienos pardavimo pajamų.

Mokesčiai už parduotą medieną ir nenukirstą mišką

- Gyventojų pajamų mokesčio įstatyme yra numatyti atvejai, kada **pardavus nekilnojamąjį turtą (t.sk.- mišką su žeme)**, pajamų mokesčio mokėti nereikia: jei turtas įsigytas anksčiau negu prieš 10 metų; jei parduodamas turtas už mažesnę kainą, nei buvo įsigytas;
- Jei šios sąlygos nėra tenkinamos, vadovaujantis Gyventojų pajamų mokesčio įstatymu, nekilnojamo turto **pardavimas apmokestinamas 15 proc. pajamų mokesčiu**. Šis mokestis apskaičiuojamas kaip skirtumas tarp gautų nekilnojamojo turto **pardavimo pajamų ir to turto įsigijimo kainos**.
- **Turto įsigijimo kaina** – tai pinigų suma, už kurią buvo įsigytas turtas, **įskaitant** su šio turto perleidimu susijusius privalomus mokėjimus: atlygį notarams už notarinių veiksmų atlikimą, atlyginimą VĮ Registrų centrui už atliekamas registravimo paslaugas, atlygį už geodezinius sklypo matavimus ir pan.

- Išlaidos gali būti pripažįstamos tik tuo atveju, jeigu **dokumentuose yra nurodytas pirkėjo pavadinimas ir turto savininko vardas**, pavardė ir asmens kodas. Jei kasos aparato kvite nėra rekvizitų, identifikuojančių pirkėją, tai išlaidas pagrindžiančiais dokumentais gali būti pripažįstami tik tie kasos aparato kvitai, kurie neviršija 100 eurų.
- Tačiau ne visos išlaidos, susijusios su turto įsigijimu, yra priskiriamos įsigijimo kainai, pvz.: jei norėdamas įsigyti butą, gyventojas pasamdo nekilnojamojo turto agentą ir sumoka šiam už buto suradimą, tokia sumokėta suma nepriskiriama turto įsigijimo kainai.
- Tais atvejais, kai nėra išsaugoti dokumentų originalai, įsigijimo dokumentais gali būti pripažįstamos patvirtintos šių dokumentų kopijos, pvz.: notaro patvirtinta sutarties kopija, prekes pardavusios įmonės pažyma, sąskaitos kopija ir pan.

- Įsigijimo dokumentu gali būti ir banko išrašas, jei už turto įsigijimą buvo sumokėta pavedimu ir jei galima nustatyti, kam, kada, už ką ir kiek buvo sumokėta.
- **Jeigu nebuvo išsaugoti turto įsigijimo dokumentai** ir nėra patvirtintų tų dokumentų kopijų, iš turto pardavimo pajamų to turto įsigijimo kaina negali būti atimama. Vadinasi, **pajamų mokestis tais atvejais skaičiuojamas nuo visos sumos**, gautos už parduotą turtą, neatėmus to turto įsigijimo kainos.
- Jeigu gyventojas nekilnojamojo turto pardavimo **pajamas gavo už bendrosios jungtinės sutuoktinių nuosavybės teise priklausiusį turtą**, tai laikoma, kad tokios pajamos yra gautos **abiejų sutuoktinių lygiomis dalimis** (jeigu vedybų sutartimi nenustatyta kitaip).
- Taigi, **kiekvienas iš sutuoktinių turi deklaruoti jam priklausančią turto pardavimo pajamų dalį** ir sumokėti apskaičiuotą mokėtiną pajamų mokestį.

Ačiū už dėmesį